

Reģionu komitejas atzinums “Mājokļi un reģionālā politika”

(2007/C 146/02)

- Mājokļi nav tikai betons un ķieģeļi, tiem ir būtiska ietekme uz teritorijām un kopienām, kurās mēs dzīvojam. Mājokļu jautājumu risināšana ir vērsta uz to, lai mūsu pilsētas un reģioni būtu drošāki, tīrāki un zaļāki, un cilvēki tajos varētu sekmīgi veidot savu dzīvi un savstarpējās attiecības. Mājokļu joma ir arī saistīta ar nodarbinātības, transporta un pakalpojumu pieejamību un kvalitatīvas vides veidošanu. Tādēļ, kaut arī mājokļi nav specifiska Eiropas Savienības kompetences joma, daudzas politikas tiešā vai netiešā veidā ietekmē ar mājokļiem saistītos aspektus. Tas attiecas uz tādām politikām kā pilsētvide, energoefektivitāte, atjaunojamie energoresursi, trokšņu piesārņojums un veselība, kā arī uz pakalpojumu iekšējā tirgus izveides pabeigšanu un konkurences politiku.
- Jaunās dalībvalstis mājokļu jomā var izmantot līdz pat 3 % no attiecīgajām darbības programmām paredzētā finansējuma jeb 2 % no kopējā ERAF finansējuma. Atzinumā ir minēti praktiski padomi un labas prakses piemēri no visas ES, lai sniegtu palīdzību šo līdzekļu izmantošanā. Tās ir idejas par to, kā uzlabot fizisko saikni starp ainavām un ēkām, mājokļiem, darba vietām un vietējiem pakalpojumiem, energoefektivitāti un ilgtspējīgu attīstību, kā arī novērst “geto” veidošanos mājokļu apkārtnē.
- Visas dalībvalstis var pievērst uzmanību izglītības lomai ilgtspējīgu kopienu veidošanā. Apmācība, lai sniegtu vietējiem iedzīvotājiem vajadzīgās prasmes savu mājokļu apkārtnes uzlabošanā, zaļo zonu attīstībā un energoefektivitātes veicināšanā, var sekmēt risinājumus attiecībā uz problemātiskajiem rajoniem un radīt jaunas nodarbinātības iespējas.

REĢIONU KOMITEJA,

ŅEMOT VĒRĀ Eiropas Parlamenta 2006. gada 28. septembra vēstuli ar lūgumu Reģionu komitejai saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 265. panta 4. punktu sagatavot atzinumu par tematu “Mājokļi un reģionālā politika”;

ŅEMOT VĒRĀ Reģionu komitejas priekšsēdētāja 2006. gada 20. novembra lēmumu uzdot Teritoriālās kohēzijas politikas komisijai izstrādāt atzinumu par minēto tematu;

ŅEMOT VĒRĀ Eiropas Parlamenta ziņojuma projektu par tematu “Mājokļi un reģionālā politika” (2006/2108(INI)) (ziņotājs: *Andria, Alfonso* (IT/ALDE));

ŅEMOT VĒRĀ Reģionu komitejas atzinumu par tematu “Kohēzijas politika un pilsētas — pilsētu un aglomerāciju ieguldījums izaugsmē un darbavietu radīšanā reģionos” *CdR 38/2006 fin*;

ŅEMOT VĒRĀ 2005. gada 6. un 7. decembrī Bristolē notikušās neformālās Ministru padomes sanāksmes par ilgspējīgām kopienām secinājumus;

ŅEMOT VĒRĀ Eiropas Komisijas paziņojumu par tematu “Kohēzijas politika un pilsētas — pilsētu un aglomerāciju ieguldījums izaugsmē un darbavietu radīšanā reģionos”;

ŅEMOT VĒRĀ Eiropas Parlamenta Sadarbības grupas “Pilsēt būvniecība un mājoklis” “Priekšlikumu Eiropas Mājokļu hartai”;

ŅEMOT VĒRĀ atzinuma projektu (*CdR 345/2006 rev. 1*), ko Teritoriālās kohēzijas politikas komisija pieņēma 2006. gada 11. decembrī (ziņotāja — **Flo Clucas** kdze (UK/ALDE) (Liverpūles pilsētas padomes locekle));

Tā kā

1. saskaņā ar valdību vadītāju 2005. gada decembra kompromisu, kas paredz atļaut izmantot struktūrfondu līdzekļus mājokļiem tikai jaunajās dalībvalstīs ERAF regulā (7. panta 2. punktā) noteiktā ierobežotā attiecībā — 3 % no attiecīgajam darba programmām paredzētā finansējuma jeb 2 % no kopējā ERAF finansējuma. Turklāt līdzekļus var piešķirt tikai daudzģimeņu un sociālajiem mājokļiem un tikai pilsētu attīstības programmu ietvaros. Komisijas un EIB sadarbības rezultātā ir izveidoti jauni instrumenti, piemēram, *JESSICA*, kas ļauj finansēt projektus plašākā pilsētu attīstības kontekstā;
2. faktiski mājokļi nav specifiska Eiropas Savienības kompetences joma, taču daudzas politikas tiešā vai netiešā veidā ietekmē ar mājokļiem saistītos aspektus. Īpaši tas attiecas uz tādām politikām kā pilsētvide, energoefektivitāte, atjaunojamie energoresursi, trokšņu piesārņojums un veselība, kā arī uz pakalpojumu iekšējā tirgus izveides pabeigšanu un konkurences politiku;
3. mājokļu jautājumi Eiropas Savienībā ietilpst galvenokārt vietējo un reģionālo pašvaldību kompetencē, un pilsētās mājokļu problēmas ir visaktuālākās;
4. pienācīgu mājokļu pieejamība ir viens no sociālās un teritoriālās kohēzijas pamatnosacījumiem Eiropas Savienībā. Tādēļ mājokļu jautājums un Lisabonas programma ir cieši saistīti. Pienācīgs mājokļu nodrošinājums ir īpaši svarīgs reģionu konkurētspējas nosacījums. Bez pietiekami kvalitatīva mājokļu nodrošinājuma reģioni nevar piesaistīt un noturēt darbaspēku, bet tas savukārt rada ekonomisko pagrimumu.

68. plenārajā sesijā, kas notika 2007. gada 13. un 14. februārī (13. februāra sēdē), pieņēma šo atzinumu.

Reģionu komitejas viedoklis

1. Mājokļu nodrošinājums ir viens no galvenajiem faktoriem sociālās atstumtības un bezdarba novēršanā, padarot mūsu pilsētas, lauku rajonus un reģionus par labāku vietu dzīvei un darbam, veicinot saskaņu dažādās iedzīvotāju grupās un starp tām un sekmējot ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu.

2. Daudzos Eiropas Savienības reģionos un pilsētās notiek vai ir nepieciešams atjaunošanas process teritorijās, kurās ir slihta mājokļu kvalitāte, mājokļu tirgus nepilnības, ko pavada ekonomikas lejupslīde, fizisko apstākļu un sociālās infrastruktūras (izglītība, veselība un sociālās attiecības) pasliktināšanās.

3. Mājokļi nav tikai betons un ķieģeļi, tiem ir būtiska ietekme uz teritorijām un kopienām, kurās mēs dzīvojam. Mājokļu jautājumu risināšana ir vērsta uz to, lai mūsu pilsētas un reģioni būtu drošāki, tīrāki un zaļāki, un cilvēki tajos varētu sekmīgi veidot savu dzīvi un savstarpējās attiecības. Mājokļu joma ir arī saistīta ar nodarbinātības, transporta un pakalpojumu pieejamību un kvalitatīvas vides veidošanu. Tā ir "ilgtspējīgu kopienu" programma. Šai programmai ir divas dimensijas — teritoriālā un sociālā.

1. Mājokļu teritoriālā dimensija

1.1 Daudzās ES vecajās un jo īpaši jaunajās dalībvalstīs mājokļu jautājuma ilgstoša atstāšana novārtā ir radījusi mājokļu nepietiekamības un iedzīvotāju grupu atstumtības mantojumu. Ieguldījumu trūkums mājokļu jomā daudzos gadījumos ir novedis pie trūcīgāko un atstumtāko iedzīvotāju grupu nonākšanas "geto" apstākļos, kas savukārt veicina neapmierinātību un atsevišķos gadījumos — sociālos nemierus un vardarbību, kā tas nesen bija vērojams dažās dalībvalstīs.

1.2 Pilsētplānošana ir būtisks elements nākotnes stratēģijā, un ir svarīgi, lai mājokļu stratēģija būtu saskaņota ar reģionu telpiskās attīstības stratēģiju. Vecajām dalībvalstīm šajā jomā ir bijušas gan veiksmes, gan neveiksmes, cenšoties mazināt pilsētu izplešanos un satiksmes sastrēgumus par labu pievilcīgākām, dzīvotspējīgākām pilsētām, atbalstot un veidojot piederības savai dzīves vietai apziņu vietējā un tuvākās apkārtnes līmenī. Jaunajām dalībvalstīm būtu jāņem vērā šī pieredze, lai izvairītos no līdzīgām kļūdām.

1.3 Apkārtnes atjaunošanas pasākumi būs atšķirīgi atkarībā no vietējiem apstākļiem, taču tiem jābūt vispusīgiem un vēršoties uz izglītības, veselības aprūpes un citu sabiedrisko pakalpojumu uzlabošanu, apmācības, nodarbinātības un ekonomisko iespēju veicināšanu, proaktīvas teritoriju apsaimniekošanas ieviešanu,

antisociālu parādību apkarošanu, vides kvalitātes un plānojuma uzlabošanu un labu sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu. [Skat. 4. piemēru pielikumā]

1.4 Ir nepieciešams piešķirt prioritāti pamesto teritoriju izmantošanai no jauna un piesārņoto platību atgūšanai, lai pilsētas padarītu kompaktākas un novērstu pilsētu izplešanos un iespiešanos lauku teritorijās. Tas bieži vien ir dārgi īstermiņā, taču sniedz ilgtermiņa ieguvumus sabiedrības kohēzijas, resursu atkārtotas izmantošanas un nodarbinātības jomā. Infrastruktūras subsīdijas un atvieglojumi vietējā un reģionālajā līmenī ir labs instruments atjaunošanas un vides attīstības veicināšanai.

1.5 Būtu jāpiešķir prioritāte dzīvojamo ēku pārveidei, uzturēšanai un uzlabošanai, atbalstot pasākumus to atjaunošanai un rekonstrukcijai, kā arī veicinot gados jaunu iedzīvotāju pārcelšanos uz vēsturiskajiem centriem, piekrastes zonām un pamestajām vietām valsts iekšienē, kuru iedzīvotāji ir novecojuši.

1.6 Publiskā un privātā sektora partnerības (PPP) izveide, lai veiktu pamesto teritoriju izpēti un nodrošinātu iespējas ilgstošas ekspluatācijas gaitā nolaistu daudzdzīvokļu māju rehabilitācijai var panākt ne tikai fiziskas šādu objektu pārmaiņas, bet arī padarīt konkrēto apkārtni par pievilcīgāku vietu dzīvei un darbam.

1.7 Kompakti mikrorajoni ar augstas kvalitātes un dažāda īpašuma statusa un lieluma mājokļiem veicina intensīvu attīstību un tādu iedzīvotāju sastāvu, kas spēj uzturēt integrētus pakalpojumus, veikalus un transportu, nodrošinot to ekonomisko dzīvotspēju. Mājokļu piedāvājumam jābūt saistītam arī ar sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanu, un ir jāpievērš uzmanība optimāla apdzīvotības līmeņa uzturēšanai, lai tiktu nodrošināti pamatpakalpojumi. Pilsētās notiekošās mājokļu atjaunošanas laikā var būt grūtības iedzīvotāju piesaistīšanā, un rezultātā var būt apgrūtināta pakalpojumu sniegšana. Dalībvalstīm būtu jāatzīst tas, cik svarīgi ir turpināt pakalpojumu nodrošināšanu laikā, kad attiecīgajās kopienās notiek būtiskas pārmaiņas.

1.8 Ir nepieciešama vispusīga pieeja plānošanai, lai izprastu fizisko saikni starp ainavu un ēkām, mājokļiem, darba vietām un vietējiem pakalpojumiem. Projektiem jābūt saderīgiem savstarpēji un ar apkārtni. Veicot mājokļu atjaunošanu vai jaunu mājokļu būvniecību, reģionālajām un vietējām pašvaldībām ir jāņem vērā tādi aspekti kā plānojums, lai plānojums sekmētu noziedzības novēršanu un kvalitatīvu apkārtni, ilgtspējīgu attīstību un pilsētībūvnieciskā mantojuma saglabāšanu, ievērojot vietējo iedzīvotāju vajadzības un vēlmes un veicinot kohēziju.

1.9 Apkārtnes vēstures un pilsētībūvnieciskā mantojuma novērtēšana var būt svarīgs faktors investoru un iedzīvotāju piesaistīšanā. Bagātīga industriālā vai pilsētībūvnieciskā mantojuma izmantošana, nevis maskēšana, var būt atjaunotnes un pārmaiņu dzinējspēks, veidojot pievilcīgu vietu dzīvei un veicinot spēcīgu identitāti un lepnumu par savu kopienī. Tādēļ nevajadzētu pieņemt lēmumus par to, ko saglabāt un ko atjaunot vai nojaukt, iekams nav apsvērti fiziskie, vides, sociālie un ekonomiskie faktori.

1.10 Mājokļu atjaunošanā dažās valstīs svarīga loma ir sociālajiem uzņēmumiem, tostarp mājokļu attīstības apvienībām. Tās spēj nodrošināt stabilitāti un risināt integrācijas un priekšpilsētu pieejamības jautājumus, kā arī sniegt atbalstu grūtībās esošām iedzīvotāju grupām. Mājokļu attīstības apvienībām kā sociālo mājokļu nodrošinātājam ir elastīgas iespējas un tieša saikne ar kopienām, kas ļauj rast tādus problēmu risinājumus, kas atbilst iedzīvotāju vajadzībām. Tās ir arī darbavietu radītājas un var darboties, piesaistot projektiem valsts un privāto atbalstu. [Skat. 1. un 2. piemēru pielikumā]

1.11 Saistībā ar klimata pārmaiņām, kas rada arvien vairāk problēmu valdībām, nākotnes mājokļu projektēšanā ļoti svarīga nozīme ir energoefektivitātes mājokļu plānojumam, kas nodrošina atbilstošu siltuma režīmu un tādējādi sekmē energoresursu problēmas risināšanu. Tomēr ļoti būtiska ir arī vecāko ēku siltumizolācijas uzlabošana, kas var radīt darba vietas un nodrošināt enerģijas taupību. Viens no faktoriem, kas daudzviet veicina zemu pieprasījumu, ir slikta apbūves, kurā mājokļi ir tikai viena no sastāvdaļām, kvalitāte. Izstrādājot mājokļu infrastruktūru, projektētājiem no paša sākuma ir jāņem vērā no vides viedokļa ilgtspējīgas iespējas. Piemēram, ģeotermiskās ūdens apsildes iekārtu ierīkošana ir ne vien energoefektīva, bet arī samazina apkures izmaksas. Enerģijas izšķērdēšanas novēršana ir būtiska ES, lai sasniegtu Kioto protokola mērķus. Šis aspekts būtu jāņem vērā pilsētu atjaunošanas procesā un mājokļu attīstības pasākumos, īpaši saistībā ar ES direktīvu par ēku energoefektivitāti.

1.12 Veicot mājokļu projektēšanu, ir jāapsver, cik vietas jāatstāj starp ēkām un kā publiskā telpa var veicināt cilvēku savstarpējo saskarsmi. Piemēram, ielas ir jābūvē atbilstoši cilvēku vajadzībām, nevis tikai kā maģistrāles automašīnām. Viens no telpiskās mijiedarbības piemēriem ir "dzīvojamās zonas", kurās automašīnām ir otršķirīga vieta salīdzinājumā ar gājēju un iedzīvotāju vajadzībām. Starpposma darba tirgus sistēmu izmantošana un dārkopības apmācība šādās teritorijās var mainīt attiecīgās vides fizisko uztveri, veicināt vietējo iedzīvotāju labsajūtu un maz izmantotas zemes pārveidi par produktīvāku zaļo zonu.

1.13 Mikrorajonu plānošana var rosināt cilvēkus izvēlēties ilgtspējīgu un veselīgu dzīvesveidu, ja tajos ir nodrošināti, piemēram, pakalpojumi un infrastruktūras objekti mājokļa tuvumā, atpūtas centri, parki un spēļu laukumi, kā arī sabiedriskā transporta pieejamība.

1.14 Šajā sakarā ir svarīgi jau pārveides projekta sākumposmā nodrošināt saziņu ar iedzīvotājiem, lai tos aktīvi iesaistītu atjaunotnes procesā un sekmētu saikni starp attiecīgās teritorijas atjaunotni un kopības apziņas, kā arī sociālās iekļautības un solidaritātes veicināšanu. Atjaunošanas pasākumiem jākalpo pirmām kārtām iedzīvotāju labā, un tie nedrīkst veicināt sociāli neaizsargātāko iedzīvotāju izstumšanu no līdzšinējās dzīvesvietas.

1.15 Apmācība, lai sniegtu vietējiem iedzīvotājiem vajadzīgās prasmes savu mājokļu apkārtnes uzlabošanā, zaļo zonu attīstībā un energoefektivitātes veicināšanā, var sekmēt bezdarba un neapmierinātības problēmu risināšanu problemātiskajos rajonos. [Skat. 5. piemēru pielikumā]

1.16 Nereti PPP pievēršas galvenokārt publiskās infrastruktūras projektiem, piemēram, transporta, atkritumu apsaimniekošanas un komunālo pakalpojumu jomā. Kaut gan dažas organizācijas ir atzinušas PPP lomu pilsētu atjaunošanā, to vēl varētu pilnveidot. Šādas attīstības priekšnoteikums būtu Kopienas tiesiskā regulējuma precizēšana attiecībā uz PPP, tā kā faktiski ir palikušas neskaidrības attiecībā uz iekšpakalpojumu definīciju, attiecinot uz PPP noteiktas jauktās sociālo mājokļu nodrošinājuma formas un noteiktas pazeminātas īres maksas mājokļu nodrošinājuma formas kvalificējot kā institucionālās PPP.

1.17 Eiropā lielākā vai mazākā mērā pilsētu atjaunošana ir ievērojams izaicinājums pilsētu pašvaldībām, un tajā jāiegulda ievērojami finanšu līdzekļi vai radošais vai vadības darbs. Daudzas pilsētas vairs nespēj pašas ar saviem resursiem nodrošināt nepieciešamos ieguldījumus gan publiskā finansējuma trūkuma dēļ, gan ierobežoto profesionālo resursu dēļ tādēļ, ka ar ieguldījumiem saistītais risks ir pārāk liels, vai arī juridisku ierobežojumu dēļ.

1.18 PPP šajā ziņā var palīdzēt, ne vien sniedzot papildu kapitāla resursus, bet arī palīdzot rast labākos risinājumus, lai rosinātu katru no partnerības pusēm aktīvi darboties, nevis tikai pildīt tradicionālo ieinteresētās puses lomu. Privāto partneru papildu prasmes var izmantot projektu vadības un projektu organizatoriskās vienkāršības pilnveidošanai. Vietējās organizācijas, kuras ir elastīgākas nekā pašvaldību struktūras, ciešāk saistītas ar neformālajiem tīkliem un pārstāv vietējo iedzīvotāju ilgtermiņa intereses, var veicināt efektivitāti, kā arī nodrošināt atbalstu no sabiedrības puses. Tādējādi projektus ir iespējams īstenot ātrāk un ar lielāku ilgtspējību.

1.19 Tomēr pastāv risks, ka privātā finansējuma ieplūšana var radīt mākslīgu inflāciju mājokļu tirgū. Tam var būt daudzas negatīvas sekas. Var rasties situācija, ka vietējie iedzīvotāji vairs nevar iegādāties mājokļus to augsto cenu dēļ, kas tādējādi izjauktu vietējās kopienas sakarā ar iedzīvotāju aizplūšanu no attiecīgajām teritorijām, savām ģimenēm un atbalsta tīkliem. Šajā ziņā ļoti svarīga loma var būt un vajadzētu būt sociālajiem mājokļiem. Sociālie mājokļi var mazināt šādas inflācijas ietekmi, un atbalstu vietējiem iedzīvotājiem var sniegt arī ar kopīpašuma sistēmu palīdzību, kā arī, nodrošinot zemu izmaksu hipotekāro kredītu pieejamību iedzīvotājiem. Tas var aizkavēt esošo iedzīvotāju aizplūšanu, piesaistīt problemātiskajām teritorijām jaunus iedzīvotājus un radīt jaunus stimulus vietējai ekonomikai.

2. Mājokļu sociālā dimensija

Vispārēja rakstura pasākumi, lai veicinātu mājokļu pieejamību iedzīvotājiem

2.1 Lai veicinātu mājokļu pieejamību vairumam iedzīvotāju, ir nepieciešams pietiekošs izīrējamo mājokļu piedāvājums, atbalsts un stimuls cilvēkiem kļūt par mājokļu īpašniekiem un palīdzība mājokļu fiziskās struktūras uzturēšanā. Palīdzība var izpausties kā administratīvo izmaksu samazināšana, zemu procentu likmju uzturēšana un nodokļu atvieglojumi noteiktām grupām, kā arī banku pakalpojumu pieejamība. Mājokļu attīstību var sekmēt arī tādi stimuli kā subsīdijas ēku fasāžu uzturēšanai un ēku apkārtnes apzaļumošanai. (Skat. pielikumā 4., 5. un 6. piemēru).

Pasākumi attiecībā uz īpašām iedzīvotāju grupām

2.2 Integrētas sabiedrības, kura nav sašķelta pēc sociālām, rasu vai reliģiskām pazīmēm, izveidi nereti ir iespējams panākt, apmierinot dažādo iedzīvotāju grupu vajadzības un vēlmes attiecībā uz nodrošinājumu ar mājokļiem. Šim nolūkam varētu izmantot īpašuma statusa dažādības, tostarp mājokļu kopīpašuma iespējas, un nodrošināt dažāda lieluma mājokļus, kas attiecīgi atbilst gan ģimeņu, gan vientuļu personu vajadzībām. Zemes vērtību var izmantot kā instrumentu zemu izmaksu mājokļu nodrošinājumam, ja pašvaldība ir gatava šim nolūkam izmantot savā rīcībā esošo zemi. Būvējot jaunus vai piešķirot esošos mājokļus, būtu jāņem vērā arī reliģisko grupu vajadzības, piemēram, ūdensapgāde rituālajai mazgāšanai. Ir svarīgi nodrošināt invalīdiem un gados vecākiem darbiniekiem pieejamas mājas turpmākajam mūžam.

2.3 Iedzīvotāju mājokļu izvēle var veicināt noteiktas etniskās izcelsmes iedzīvotāju koncentrāciju noteiktās teritorijās. Pati par

sevi tā nav problēma, un ir daudzi veiksmīgi piemēri kopienām ar augstu vienādas etniskās izcelsmes iedzīvotāju koncentrāciju. Taču dažviet diemžēl daudzas afrikāņu un citu etnisko minoritāšu kopienas ir koncentrētas zemas kvalitātes privāto mājokļu mikrorajonos, savukārt trūcīgie balto kopienu iedzīvotāji — sociālajos mājokļos. Daļēji fiziskās segregācijas radīts savstarpējās saskarsmes trūkums var veicināt bailes un neuzticību, un segregācija mājokļu jomā savukārt rada segregāciju izglītības un izklaides jomā.

2.4 Daudzas “vispārējās” reģenerācijas stratēģijas un programmas ir vērstas uz ekonomiski un sociāli nelabvēlīgākā stāvoklī esošu minoritāšu un atstumto iedzīvotāju grupu problēmu risināšanu plaša profila intervences pasākumu kompleksu ietvaros. Šajās programmās jābūt iekļautiem pasākumiem mājokļu jomā, un tie būtu jāiekļauj arī plašākā novērtējumā attiecībā uz intervences pasākumu un ieguldījumu ietekmi sekmīgas reģenerācijas īstenošanā.

2.5 Ir svarīgi, lai mājokļu mikrorajoni atspoguļotu tajos dzīvojošo kopienu kultūru. Kopienu veidošanai ir būtiski tādi vietējās nozīmes objekti kā sabiedriskie centri, reliģisko kultu vietas, vietējie tirgi vai specializētas tirdzniecības vietas. Tādas organizācijas kā *Habitat for Humanity* var veidot mehānismus tādu jaunu mājokļu radīšanai, kas būtu pieejami visiem, bet jo īpaši tiem, kuriem ir reliģiska rakstura iebildumi pret parādsaisītībām vai hipotekām, sniedzot mājokļu īpašuma iespējas ar netradicionālu līdzekļu palīdzību.

2.6 Demogrāfiskās pārmaiņas un darbinieku mobilitāte ES ir apstākļi, kas ietekmē vajadzības un prasības mājokļu jomā. Dažās pilsētās vai reģionos daudzi mājokļi ir kļuvuši tukši, iedzīvotājiem aizplūstot uz citiem reģioniem darba meklējumos un tādējādi samazinoties iedzīvotāju skaitam. Jauna problēma daudzās dalībvalstīs ir tā, ka cilvēki sāk veidot ģimenes vēlāk un viņiem dzimst mazāk bērnu, savukārt gados veci cilvēki dzīvo ilgāk, un tādējādi palielinās pieprasījums pēc mājokļiem, kas paredzēti vienai personai. Reģioniem ir jāapzinās gan šīs demogrāfiskās problēmas, gan arī darbinieku imigrācijas un migrācijas ietekme un attiecīgi jāpielāgo sava mājokļu stratēģija.

3. Reģionu komiteja iesaka

3.1 Eiropas Parlamentam turpināt saistībā ar pašiniciatīvas ziņojumu ⁽¹⁾ ierosinātās debates un iekļaut tajā priekšlikumu Eiropas Mājokļu hartai, kuru pieņēma pilsētībūvniecības sadarbības grupa “Pilsētībūvniecība un mājoklis”, jo ES nevar pastāvīgi ignorēt ES iedzīvotāju problēmas saistībā ar mājokļiem, kas ir izaugsmes un produktivitātes programmas būtiska sastāvdaļa;

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta ziņojuma projektu par tematu “Mājokļi un reģionālā politika” (2006/2108(INI)) (ziņotājs: Alfonso Andria kgs (IT/ALDE).

3.2 atzīt mājokļu nozīmi sociālās un ekonomiskās izaugsmes veicināšanā. Pienācīgi mājokļi ilgtspējīgās un kvalitatīvu vidi veicinošās kopienās ir vietas, kur cilvēki vēlas dzīvot. Cilvēku piesaistīšana piesaistīs ieguldījumus un veicinās ilgtspējīgu ekonomisko izaugsmi;

3.3 izmantot *JESSICA* instrumentu mājokļu jomā jaunajās dalībvalstīs kā papildinājumu citām ERAF pilsētu atjaunošanas un attīstības iniciatīvām. Šajā sakarā RK iesaka iekļaut mājokļu jomu pilsētu ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, ko var finansēt ar *JESSICA* palīdzību. Finansēšanas inženierijas izmantošana var būt visnotaļ noderīga efektīvas mājokļu politikas īstenošanā, īpaši attiecībā uz mikrokredītiem mājokļu atjaunošanai un remontam, ko var atbalstīt ar *JEREMIE* iniciatīvas palīdzību;

3.4 jaunajām dalībvalstīm palielināt vietējo pašvaldību rīcībā esošos finanšu resursus, lai efektīvi risinātu ilgtspējīgas pilsētu attīstības un mājokļu problēmas, izstrādāt valsts mājokļu stratēģijas (programmas) pašvaldību un sociālo mājokļu celtniecības veicināšanai un piešķirt finanšu resursus infrastruktūru izveidei;

3.5 piešķirt prioritāti pamesto teritoriju izmantošanai no jauna un piesārņoto platību atgūšanai, lai pilsētas padarītu kompaktākas un novērstu pilsētu izplešanos un iespīšanas lauku teritorijās;

3.6 sekmēt iedzīvotāju līdzdalību pilsētu atjaunošanas projektos, sevišķi problemātisko rajonu pārveidē, kur ir nepieciešams atjaunot kopības apziņu, saikni un integrāciju starp iedzīvotājiem. Šim nolūkam dalībvalstīm vajadzētu padarīt pieejamu un izmantot ES atbalstīto projektu (piemēram, *INTERREG III C POSEIDON*) pieredzi;

3.7 visām dalībvalstīm pievērst uzmanību izglītības lomai ilgtspējīgu kopienu veidošanā. Apmācība, lai sniegtu vietējiem iedzīvotājiem vajadzīgās prasmes savu mājokļu apkārtnes uzlabošanā, zaļo zonu attīstībā un energoefektivitātes veicināšanā, var sekmēt risinājumus attiecībā uz problemātiskajiem rajoniem un radīt jaunas nodarbinātības iespējas;

3.8 RK atgādina Bristolē notikušās Ministru Padomes neformālās sanāksmes par ilgtspējīgām kopienām secinājumus attiecībā uz to, ka ir jāpaaugstina pilsētplānotāju prasmes un zināšanu līmenis. Šajā sakarā tā aicina Komisiju pievērsties turpmākām iniciatīvām, īpaši sadarbības un paraugprakses apmaiņas jomā, un aicina izveidot Eiropas tīklu paraugprakses pārņem-

šanas un apmaiņas veicināšanai saprātīgas mājokļu enerģētikas jomā un iedzīvotāju izglītošanai par energoefektivitātes jautājumiem;

3.9 pievērsties ES direktīvas par ēku energoefektivitāti pārskatīšanai un rūpīgi sekot tās īstenošanai jaunajās dalībvalstīs. Enerģētiku mājokļu jomā var veicināt arī ar tādām ES programmām kā "Saprātīga enerģija Eiropai" un iniciatīva *CONCERTO* (7. pamatprogramma) laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam;

3.10 Iesaka pirmām kārtām likt uzsvāru uz iedzīvotāju izglītošanu attiecībā uz enerģijas taupīšanu. Vajadzības, kas, neskatoties uz to, radīsies, tiks segtas, prioritāri izmantojot atjaunojamo enerģiju. Šajā sakarā Komiteja iesaka veltīt vairāk fondu pētniecības un informēšanas mērķiem šajā jomā;

3.11 gatavojoties Leipcigas neformālās Ministru padomes sanāksmei, kura notiks 2007. gada maijā, iekļaut mājokļu jautājumu citās ES pilsētu attīstības politikās kā to svarīgu sastāvdaļu;

3.12 sekmēt vispusīgu pieeju plānošanai, optimizējot fizisko saikni starp ainavu un ēkām, mājokļiem, darba vietām un vietējiem pakalpojumiem. Bez tam ar vietējā, reģionālā un valstu līmeņa pasākumiem būtu jānodrošina nepieciešamā apbūves platība, īpaši sociālajiem mājokļiem, un tās izmantošana tai paredzētajiem mērķiem;

3.13 ievērot to, ka mājokļu piedāvājumam jābūt saistītam arī ar sabiedrisko pakalpojumu nodrošinājumu, un izveidojot minēto pakalpojumu sniegšanai nepieciešamās infrastruktūru. Jāpievērš uzmanība arī optimāla apdzīvotības līmeņa uzturēšanai, lai tiktu nodrošināti pamatpakalpojumi;

3.14 apzināties Mājokļu attīstības apvienību lomu, jo tām ir elastīgas iespējas un tieša saikne ar iedzīvotāju kopienām, kas ļauj rast tādus problēmu risinājumus, kas atbilst iedzīvotāju vajadzībām;

3.15 ņemt vērā mājokļu lomu demogrāfisko pārmaiņu situācijā un saistībā ar imigrantu integrāciju ES imigrācijas politikas ietvaros, atzīstot reģionālo un vietējo pašvaldību īpašo lomu šajā aspektā;

3.16 jaunizveidotajai Eiropas Komisijas Pilsētu attīstības jautājumu darba grupai risināt mājokļu jautājumus kā pilsētu attīstības politikas svarīgu sastāvdaļu;

3.17 izsaka gandarījumu par to, ka Komisija savā paziņojumā par vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem atzīst sociālo mājokļu lomu Līguma mērķu īstenošanā sociālās kohēzijas un pamattiesību nostiprināšanas jomā;

3.18 dalībvalstīm vienkāršot un padarīt pārredzamākas administratīvās procedūras mājokļu atjaunošanas jomā;

3.19 izmantot URBACT tīklu un jauno iniciatīvu "Reģioni ekonomikas pārmaiņām" kā potenciālu instrumentu pieredzes

un paraugprakses apmaiņai starp Eiropas Savienības pilsētām un reģioniem;

3.20 Eiropas Savienības direktīvā par energoefektivitāti prioritāte jāpiešķir dzīvojamo ēku atjaunošanai un pārveidei, lai nepieļautu jaunu teritoriju apbūvi, pirms netiek izmantoti visi dzīvošanai piemērotie mājokļi, tādējādi novēršot teritoriju jaunu un nevajadzīgu apbūvi.

Briselē, 2007. gada 14. februārī

Reģionu komitejas

Priekšsēdētājs

Michel DELEBARRE

PIELIKUMS

MĀJOKĻU PROJEKTU PIEMĒRU SARAKSTS

Apspriešanās ar kopienām

1. piemērs: Mājokļu attīstības apvienības (CDS) un Liverpūles pilsētas domes partnerība nodrošina apkārtnes apsaimniekošanu. Abi partneri nosūta savu personālu darbam sabiedrībā, un attiecīgās teritorijas iedzīvotāji regulāri tiek ar partnerības pārstāvjiem, lai tiktu nodrošināta apspriešanās ar iedzīvotājiem visos ar attiecīgo teritoriju saistītajos jautājumos. Iedzīvotāju iesaiste ar savas dzīvesvietas teritoriju saistīto lēmumu pieņemšanā veicina vietējo iedzīvotāju pašpārvaldes iedzīvināšanu, lepnumu par savu dzīves vietu un ilgspējīgu pilsētu attīstību.

2. piemērs: Vēl viens piemērs ir *Anfield* atjaunošanas projekts Liverpūlē, kura ietvaros aptuveni 19 000 māsaimniecībām — publiskajos, privātajos un sociālajos mājokļos — bija būtiska loma savas apkārtnes atjaunošanā. Šis ir piemērs tam, kā privāto ieguldījumu veicināšana nolaistās iekšpilsētas ēkās nodrošina mājokļu atjaunošanu un remontus. Struktūrfondi nodrošinās finansējumu apmācībai un vides uzlabošanas pasākumiem, piesaistot šajā jomā aptuveni 20 000 000 *euro* publiskā sektora līdzekļu un aptuveni 300 000 000 *euro* privātā sektora līdzekļu.

Inovatīva pieeja mājokļu tirgus atjaunotnei

3. piemērs: *Merseyside* atrodas inovatīvas pieejas mājokļu politikai avangardā, kas to izvirza reģionālās reģenerācijas priekšplānā kā valdības jaunās mājokļu tirgus atjaunotnes iniciatīvas sastāvdaļu.

Kā viena no deviņām progresīvākajām teritorijām Apvienotajā Karalistē *Merseyside* tagad varēs risināt mājokļu tirgus atjaunotnes uzdevumus ar Mājokļu tirgus atjaunotnes fonda palīdzību, kam ir piešķirti 720 000 000 sterliņu mārciņu turpmākajiem trim gadiem. Nākotnes finansējums tiks noteikts saistībā ar turpmākajiem valdības izdevumu pārskatiem.

Merseyside Pathfinder, *NewHeartlands* ir partnerība, kuras priekšgalā atrodas trīs vietējās pašvaldības — Liverpūles, Seftonas un Virālas pašvaldības kopā ar Vietējām stratēģiskajām partnerībām (VSP), Ziemeļrietumu attīstības aģentūru (*North West Development Agency*) un Anglijas partnerībām (*English Partnerships*). Tā aptver 130 000 namīpašumu *Merseyside* visnelabvēlīgākajās administratīvajās teritorijās.

4. piemērs: Viens no šādiem piemēriem ir sistēma Liverpūlē, lai stimulētu cilvēkus, kuri tur ir ieradušies mācību nolūkā, palikt, strādāt un iesaistīties šajā pilsētā, izmantojot atbalstu mājokļu tirgus pieejamības nodrošināšanai (*New Heartlands*). Līdzīgas sistēmas ir paredzētas arī citiem jaunajiem darbiniekiem un viņu ģimenēm. Attiecībā uz vecākiem iedzīvotājiem tagad darbojas sistēma, kurā akreditēti meistari veic nelielus mājokļa remontus, kas maznodrošinātām personām, īpaši gados veciem cilvēkiem, ir bez maksas.

5. piemērs: Ievēribas vērtā pieredze ir arī *Prosopsi* fasāžu projekts Atēnās, kura mērķis ir veicināt dzīvokļu īpašnieku iesaistīšanos fasāžu atjaunošanā un restaurēšanā, izmantojot ilgtermiņa aizdevumus, kas tiek piešķirti ar pašvaldības atbalstu. Šī sistēma ir veicinājusi kopības apziņu un uzlabojusi dzīves līmeni attiecīgajā teritorijā. Iniciatīva, kas bija saistīta ar 2004. gada Atēnu Olimpiādi, tika paplašināta, un valdība to pašlaik atbalsta visas valsts mērogā.

6. piemērs: Arī Itālijā ir vairāki interesanti individuālās būvniecības veicināšanas projekti, ar kuru palīdzību ģimenes ar zemiem un vidējiem ienākumiem, no kurām puse ir imigranti no ārvalstīm un pieder pie dažādām etniskām grupām, var saņemt aizdevumus ar izdevīgām procentu likmēm un pašu spēkiem būvē sev mājokļus, par ko norēķinās, veicot nelielus ikmēneša maksājumus.

7. piemērs: Mājokļu integrācijas projekts Vīnē: Aptuveni 30 % Vīnes iedzīvotāju izcelsme ir saistīta ar imigrāciju (ieeļotāji, pirmām kārtām — no bijušās Dienvidslāvijas un Turcijas, pirmajā vai otrajā paaudzē). Mājokļu būvniecības ar publisko atbalstu ietvaros Vīnē, ik gadu uzbūvējot aptuveni 6 000 jaunu mājokļu, jau vairākus gadu tiek veikti arī t.s. integrācijas projekti. Ar šādu būvniecību nodarbojas galvenokārt bezpeļņas mājokļu būves sabiedrības. Publiskā atbalsta nosacījums ir vismaz puses jaunuzbūvēto mājokļu nodošana imigrantu vajadzībām. Ar šādu projektu rezultātā uzbūvētiem mājokļiem ir visnotaļ apmierināti gan Austrijā dzimušie iedzīvotāji, gan imigranti. Mājokļu integrācijas projekti sniedz nozīmīgu ieguldījumu sociāli un etniski jauktas iedzīvotāju struktūras veidošanā un savstarpējo konfliktu novēršanā.

Integrēta pieeja un reģionālās iniciatīvas

8. piemērs: Krīzes stāvoklī esošās teritoriālās kopienas Katalonijā. Šo programmu kopīgi finansē ERAF, Katalonijas reģionālā valdība un iesaistītās vietējās pašvaldības. Šīs programmas mērķis ir risināt reģionā esošu kritisku teritoriālo kopienu, galvenokārt senu pilsētu centru, daudzdzīvokļu māju un neplānotu mājokļu problemātisko rajonu strukturālās problēmas. Risināmās problēmas ir nepilnības pilsētu plānojumā, vājas ekonomiskās un komerciālās struktūras, kā arī sociālās problēmas (iedzīvotāju novecošana, zems ienākumu līmenis, zems izglītības līmenis, iedzīvotāju skaita samazināšanās un augsta cilvēku ar īpašām vajadzībām koncentrācija).

Šim nolūkam ir izveidots fonds šo rajonu integrētai atjaunošanai, vienlaikus veicinot sadarbību ar iesaistītajām iestādēm. Ir izmantota integrēta pieeja, ar papildinošiem pasākumiem attiecībā uz publiskajām un zaļajām zonām, ēku kopējo daļu atjaunošanu, koplietošanas telpu nodrošinājumu, IT, dzimumu līdztiesības un attiecīgo rajonu pieejamības un vides kvalitātes veicināšanu.

Paredzams, ka attiecīgā perioda (2004.-2007. g.) beigās atbalstu būs saņēmuši 60 rajoni, un ieguldījumu kopējais apjoms būs 800 milj. euro.

Prasmes un mājokļu atjaunošana

Liverpūles, Briseles un Hārlemas (Amerikas Savienotās Valstis) piemēri ir labs paraugs šāda veida pasākumiem, kas nodrošina nekvalificētu personu apmācību un nodarbinātības iespējas iegūto prasmju izmantošanai, un tādējādi arī līdzekļus vietējās tautsaimniecības veicināšanai. Liverpūles Mājokļu attīstības sabiedrība ir viens no šādiem paraugiem.

9. piemērs: "Saudzīga pilsētas atjaunošana" Vīnē. Ik gadu ar vērienīgu publisko atbalstu Vīnē tiek atjaunoti un uzlaboti aptuveni 10 000 mājokļu. Ar t.s. "cokola atjaunojumu" palīdzību tiek paaugstināti mājokļu standarti (piemēram, iebūvējot vannas istabas, ierīkojot centrālo apkuri). Šajā procesā liela nozīme ir iedzīvotāju, galvenokārt īrnieku, līdzdalībai. Tā mērķis ir būtiski uzlabot privāto, kā arī publisko mājokļu kvalitāti, neizspiežot līdzšinējos, bieži vien sociāli neaizsargātos īrniekus no savām dzīvesvietām. Vīnes mājokļu atjaunošanas programma darbojas jau aptuveni 30 gadus un ir vislielākā Eiropā. Tai ir divreiz piešķirta ANO Labākās prakses balva mājokļu jomā (*UN-Habitat Best Practice Award*).

10. piemērs: Būvniecībai ir nepieciešamas augsta līmeņa speciālās prasmes. *Merseyside* Anglijas ziemeļrietumos 2000.-2006. gada programmas 1. mērķa ietvaros finansēja projektu, kurā tika izmantoti struktūrfondi, lai palīdzētu attīstīt mājokļu būvniecībai nepieciešamās prasmes. *Merseyside* būvniecības iniciatīva saņēma Eiropas finansējumu, lai vietējos iedzīvotājus, kuri iepriekš bija bezdarbnieki, apmācītu būvniecības un celtniecības darbu veikšanai un tādējādi risinātu pilsētas nodarbinātības problēmas. Dažos gadījumos iedzīvotāji turpināja darbu mājokļu būvniecībā savās dzīves vietas kopienās.

Vairākas starpposma darba tirgus iniciatīvas pievēršas ilglaicīgajiem bezdarbniekiem un sniedz tiem iespēju mācīties strādājot un tādējādi risina bezdarba problēmu. Viena no tām ir struktūrfondu daļēji finansētā *Knowsley Green Apprentices* programma, kas sniedz jauniešiem iespēju strādāt savas dzīves vietas apkārtnē, iesaistoties pakāpeniskas prasmju pilnveidošanas programmā, kuras gaitā var iegūt pilnvērtīgu apmācību un kvalifikāciju.

Valstu iniciatīvas

11. piemērs: Apvienotās Karalistes Pienācīgu mājokļu iniciatīva ir vērstā uz to, lai līdz 2010. gadam visi sociālie mājokļi būtu pienācīgā stāvoklī, kas nozīmē to, ka mājoklim jābūt siltam, aizsargātam pret atmosfēras iedarbību un nodrošinātam ar pietiekoši mūsdienu aprīkojumu. Vairums uzlabojumu tiek veikti nelabvēlīgā stāvoklī esošās teritorijās un ir vērsti arī uz to, lai palielinātu pienācīgā stāvoklī esošo to privāto mājokļu īpatsvaru, kurus aizņem neaizsargātākās iedzīvotāju grupas.

Kopš 2001. gada "nepienācīgā" stāvoklī esošo mājokļu skaits sociālajā sektorā ir samazināts par aptuveni 50 %. Tomēr mērķis ir panākt, lai visi pašvaldībām un mājokļu attīstības apvienībām piederošie mājokļi atbilstu pienācīgam stāvoklim līdz 2010. gadam. Tā paredz arī uzlabot neaizsargātāko māsaimniecību, īpaši to, kurās ir bērni, stāvokli privātajos namīpašumos.

Ilgspējīga pilsētplānošana un energoefektivitāte

12. piemērs: Pēc Otrā pasaules kara Varšavā (Polija) vajadzēja ļoti ātri atjaunot dzīvojamo fondu, ņemot vērā strauji augošo iedzīvotāju skaitu. Viens no šādu mājokļu piemēriem ir *Natolin Wyzyny* mikrorajons. Tam ir raksturīga augsta daudzstāvu apbūve ar vienveidīgu telpisko struktūru un lielām atklātajām platībām. Mikrorajona rekonstrukcija un privatizācija tika uzsākta 1994. gadā. Rekonstrukcijas pasākumos ietilpa ēku fasāžu siltināšana, apkures un ūdensapgādes sistēmu modernizācija un individuālā patēriņa uzskaites sistēmu ieviešana. Ēku fasāžu siltināšanai tika piešķirta subsīdija 920 000 ECU apmērā. Līdz 1998. gadam tika privatizēti aptuveni 60 % ēku un atjaunoti vai rekonstruēti 90 % dzīvojamā fonda. Bez tam tika mainīti ēku funkcionālie modeļi, lai nodrošinātu jauktā lietojuma modeli un radītu ilgtspējīgus mikrorajonus iedzīvotājiem agrāko vienveidīgo "guļamrajonu", kuri nenodrošināja gandrīz nekādus pakalpojumus iedzīvotājiem, vietā. No jauna tika izveidots ievērojams mazumtirdzniecības, sadzīves pakalpojumu un biroju platību apjoms. Rekonstrukcijas projekta rezultātā ir izveidota ilgtspējīgāka kopiena — pievilcīga dzīves vieta, kas atbilst augstiem energoefektivitātes standartiem. (Avots: Eiropas Komisija).

13. piemērs: Mājokļu siltināšanas programma (*Thewosan*) Vīnē. Lai ievērojami samazinātu siltumenerģijas patēriņu, īpaši pagājušā gadsimta 60.-80. gados būvētajās ēkās, un tādējādi sekmētu Kioto mērķu sasniegšanu, Vīnē ir nepieciešami mājokļu siltināšanas pasākumi. Līdz šim ir veikta siltināšana aptuveni 50 000 mājokļos, kā rezultātā siltumenerģijas patēriņš vairumā gadījumu ir samazinājies par vairāk nekā 50 %. Mājokļu siltināšana ir visnotaļ populāra iedzīvotāju vidū, jo tādējādi ar relatīvi zemām izmaksām ir iespējams panākt ievērojamu apkures izmaksu samazināšanos. *Thewosan* finansētie pasākumi ir izmantojami gan publisko, gan privāto mājokļu jomā.
